

A környezeti tudatformálás lehetőségei az általános iskolában

Apró Anna¹, Rácsi András²

¹MA szakos hallgató, Eszterházy Károly Főiskola; ²Tudományos segédmunkatárs, Eszterházy Károly Főiskola

Bevezetés

A környezeti nevelés nagyon fontos dolog, és ahogy azt mondani szokták, sosem késő elkezdni, ugyanakkor mégis legjobb a gyerekkorban. Mivel a jelen alaptanterveiben nincs olyan tárgy, ami kifejezetten a környezeti neveléssel foglalkozik, arra hivatkozva, hogy ennek minden tanórán meg kell valósulnia, különösen fontos, hogy felkutassunk minden lehetőséget, amivel mind a tanórán, mind pedig tanórán kívül a megfelelő irányelveket tudjuk megmutatni az iskolás korosztály számára. Tanulmányunkban, a fenntartható fejlődés és a környezeti nevelés fogalmának tisztázása után, egy iskolai kereteken belül, de tanórán kívüli lehetőséget vizsgáltunk meg, ami elsősorban az energiatakarékosságról szól. Korunk egyik legnagyobb kihívása a környezettudatos energiafelhasználás elterjesztése a lehető legszélesebb körben, mert a legolcsóbb, és leginkább környezetbarát energia, amit nem használunk fel.

Fenntartható fejlődés, mint kompetencia

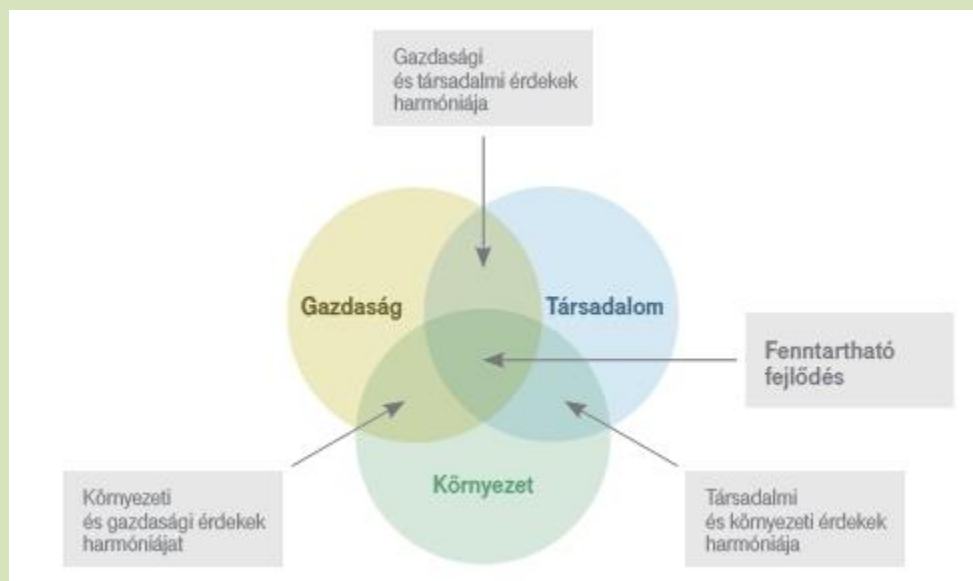
Amikor a fenntartható gazdálkodás fogalmát próbáljuk meghatározni, akkor körülírása során *három alrendszer* kerül egymással szerves kapcsolatba: a *környezeti*, a *társadalmi* és a *gazdasági* rendszer (1. ábra).

Vagyis: „*a természeti környezet eltartó-képességével összhangban lehet csak a társadalom reális szükségleteinek a kielégítéséről gondoskodni, a környezet eltartó képessége egyben az igények kielégítésének korlátja is. A gazdaság azokat az erőforrásokat használja, amelyeket a társadalom és a környezet állít elő és termel újra.*”

(Forrás: <http://www.unesco.hu/termeszettudomany/fenntarthato-fejlodesre/fenntarthato-fejlodes-091214>)

(utolsó letöltés: 2014. 11. 06.)

Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy megteremtsük a fenntarthatóságnak ezen újratermelő folyamatát a hosszú távú fejlődés érdekében.

1. ábra

A fenntartható fejlődés ábrája

(Forrás: <http://www.fenntarthatofejloves.net/2006/11/28/na-mirol-is-van-szo/1>)

(utolsó letöltés: 2014. 11.06.)

A fenntarthatóság fogalma leginkább az energia-gazdálkodás és a környezetvédelem kapcsán kerül szóba, és ha a fenntartható fejlődésre gondolunk mindig egy még nem létező, elkövetkező generációért kezdünk el aggódni, és társadalmi szintű lépésekben keressük a megoldást. Pedig ez az életfilozófia nem csak ezen a területen, nem csak ilyen időlépcsőben, pláne nem csak a döntéshozói szinten érvényesíthető. Fenntartható módon az egyén is tudja élni az életét, a saját jövőjét szem előtt tartva. Ha csak a központi témánkra, azaz a fenntartható energiagazdálkodásra gondolunk, talán nem is kell túl részletesen ecsetelnünk, hogy jobb életet tudunk biztosítani magunknak, ha megfelelő, azaz fenntartható módon gazdálkodunk az energiáinkkal. Az energiatakarékosság tudatosítása az első és legfontosabb feladat.

Még mindig sokan gondolják azt, hogy egy konnektorban hagyott telefontöltő, vagy egy készenléti üzemmódban hagyott híradástechnikai eszköz csupán csepp a tengerben, de ha tudatosítjuk mindenkivel, hogy ezekkel össze lehet spórolni akár egy hétvégi program árát, talán már másként állnának a dolgozhoz. Az viszont sajnos szinte mindenkire igaz, hogy ha takarékosan is bánik háztartása energiáival, nagyvonalúbban kezeli a munkahelye, iskolája, közintézményei energiáit, mivel azokat nem tekinti sajátjának. Éppen ezért fontos, hogy a fenntartható életmód legyen egy olyan alapvető elvárás, mint az etikus viselkedés, vagy az alapvető műveltség, mert ha nem csak a saját közvetlen hasznunkat szem előtt tartva spórolunk az energiával, a társadalom előbb vagy utóbb érezhetően élhetőbbé válik.

Környezeti nevelés és fenntarthatóság-pedagógia

A feladat tehát, hogy a gyermekek egy olyan szemléletmód elsajátításában részesüljenek a tanítás során, amelyben felismerik az emberi tevékenység környezetre káros

hatásait, tudják elemezni azt kritikus gondolkodásmóddal, valamint kreatív észjárással kifogástalan problémamegoldó készségekre tegyenek szert (FALUS ÉS JAKAB, 2002).

A fiatalokban tudatosan kell formálni azt a szemléletmódot, miszerint a környezet alakításának ők is cselekvő részesei, ismerve annak veszélyeit és azok kiküszöbölésének módjait. Napjainkban sajnos sok a környezet-közömbössé vált család és ez a hatás erőteljesen hat a gyermekek személyiségére, ezért a család értékközvetítése rendkívül fontos (ALMÁSI, 1998). Kisgyermekkorban a gyermekek befogadóbbak és fogékonyabbak a környezet hatásaira, ezért könnyedén kialakítható bennük a környezettudatos magatartás. Megfelelő programmal könnyen elérhető, hogy érzékennyé váljanak a természet szépségeire, majd kialakuljon bennük a felelősségtudat a környezetük iránt. Magas szintű készségfejlesztés valósulhat meg a környezeti nevelés során - mint kreatív- és kritikai gondolkodás, problémamegoldás –, mivel valós problémákat vet fel, ami megoldásra vár. Nem több környezeti ismeret átadására törekszik a környezeti nevelés, hanem egy széles körű környezettudatos attitűd, felelősségtudat, viselkedési forma kialakítására (MAJOR, 2012).

A környezeti nevelés szinterei

Foglalkozni kell a fiatalok környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének kialakításával olyan tanulásszervezési módszerek alkalmazásával, amelyben nagy hangsúlyt fektetnek a környezetért felelős gondolkodásmód fejlesztésében (MAJOR, 2012).

Minden pedagógus és tantárgy feladata, hogy a környezethez viszonyuló ismereteket egy egészé egésztse ki a tantárgyak tartalmához illeszkedően, vagy a tanórákon kívüli nevelés során. Többségben olyan szakos tanárok hajlandók szabadidejükben a diákokkal foglalkozni, akik már valamikor, valamilyen formában közel kerültek a környezeti neveléshez. Erre azonban nagy részben a tanórán kívüli programok maradnak, ami problémát jelenthet, mert ezek az események nem kötelezőek, így kötelező érvénnyel nem terjedhetnek ki minden tanulóra.

Tekintettel arra, hogy a szabadidős tevékenységeken önkéntes alapon vesznek részt a diákok, így a résztvevők személyétől, és természetesen a tanárok személyétől is függ, hogy működőképesé válhat-e egy ilyen témával foglalkozó **szakkör**.

A környezeti nevelés az elméleti ismeretek átadásáról, azok gyakorlati megtapasztalásából és a terepi ismeretszerzésből teremthető meg sikeresen. A **terepi környezeti nevelés** csak a szabadidő rovására valósulhat meg. Különböző táborok, túrák csak szünidőben vagy hétvégén kerülhetnek megrendezésre, kiegészülve azzal, hogy ezek igen magas költségekkel bírnak, mint pl. utazási-, szállás-, és étkezési költségek (TOLDI, 2007). Napjainkban az **erdei iskolák** nagy népszerűségnek örvendenek a környezeti nevelésben. Azok a gyermekek, akik részt vesznek egy jó erdei iskolai programban, játékos módszerekkel, észrevétlenül sajátítják el a természet megismeréséhez, megszeretéséhez és megóvásához szükséges ismereteiket. (KÖVECSESNÉ, 2009).

Suli Projekt

A projekt célja: az iskoláskorú gyermekek szemléletformálása a környezetvédelem jegyében. Várható eredménye: számottevő megtakarítás, az üzemeltetési költségek jelentős mértékű csökkenése, amely feltehetően nagyobb százaléku arányban lesz jelen, mint maga a projekt költsége.

A projekt felépítése, annak lépései:

1. **Megkeresés:** az oktatási intézmény vezetőségét fel kell keresni az engedélykérés céljából. Az energiafogyasztási adatok beszerzése az iskola energetikusától, azok rövid elemzése. Ki kell választani azt a kevés százaléknyi főből álló diákcsapatot, akikkel közösen létrejönne az Ökommandó csoport.
2. **Ökommandó:** a csoport tagjai megbízatást kapnak a tanintézetben megjelenő energiapazarló jelenségek feltárására. Ehhez elengedhetetlen az épület állapotának folyamatos vizsgálata, az esetleges problémák felmerülése után pedig a jogosult szerv felé kell fordulniuk a hiba kijavítása érdekében. A folytonos adatszolgáltatáson kívül feladatként jelenik meg a kapcsolattartás az iskola és a koordinátor között. A csoport tagjai közül ki kell választani az ökofelevelőt.
3. **Ökofelevelős:** tennivalói megegyeznek az Ökommandó feladataival, kiegészülve annyival, hogy az Ökommandót kell képviselnie az osztályán belül. Általában egy hónapra nevezik ki a társai.
4. **Ökoklub:** célja mindenekelőtt a környezettudatos gondolkodásra nevelés. A tagok csatlakozásában nem előírás, hogy Ökommandó tag is legyen, vagyis aki érdeklődik a téma iránt, bekapcsolódhat. A résztvevők előadássorozatok, versenyek, táborok, kirándulások és túrák szervezésével hivatott népszerűsíteni a klub tevékenységeit.

A projekt segítségével az épületek energiafogyasztásában visszaesés várható. (RÁZSI, 2012-13).

Ökommandó

Cél: Valamennyi iskolában legyen egy csoport, amelynek tagjai figyelemmel kísérik a környezetvédelemmel kapcsolatos eseményeket, jelenségeket és közvetlen kapcsolatban álljanak a Suli Projekt koordinátori feladatait ellátó személlyel. (RÁZSI, 2012-13).

Szabályzat:

„1.§ Az Ökommandóhoz szigorúan önkéntes alapon lehet csatlakozni.

2.§ Egy intézményen belül az intézmény létszámához képest 1%-nyi, de minimum 5 fő csatlakozhat.

3.§ A csatlakozás feltétele, hogy az illető legutolsó tanulmányi átlaga legalább 3,5 legyen.

4.§ Az Ökommandóból azonnal kizárandó az a személy, akinek a tanulmányi átlaga egy fél éven belül 1 egészet romlik vagy 3,5 alá csökken.

Kizárandó továbbá az a személy, aki az Ökommandóra hivatkozva bármilyen előnyre, kedvezményre próbál szert tenni, vagy egyéb iskolai kötelezettségeit a tagságára hivatkozva nem teljesíti.

5.§ Feladatok:

- A tagok elsődleges feladata a kapcsolattartás a koordinátor és az Ökofeलेलősök valamint az intézményvezetés között (jegyzőkönyvek írása, gyűjtése, tájékoztatás, engedélyeztetés).

- A tagoknak kell gondoskodni továbbá az Ökofeलेलősök kijelöléséről, havi cseréjükről.

- Minden Ökommandós köteles példásan, környezettudatosan élni és viselkedni, és a diáktársait is, szigorúan ügyelve a konfliktusok kerülésére, erre a magatartásra köteles sarkallni.

- A lehetőség szerint a legtöbb ember megnyerése az EVÖK számára.

6. § Ha valamelyik Ökommandós elveszíti tagságát, kötelesek új embert keresni a helyére. Több jelölt esetén szavazás dönt. Vitás helyzetben kötelesek tájékoztatni a felelős tanárt, akire így átszáll a döntés joga.” (RÁZSI, 2012-13)

Ökofeलेलős

Osztályonként egy személyt jelent, akinek hatásköre kiterjed, a megfigyelt területen energiapazarló jelenségeire (csöpögő csap, törött/repedt ablak, stb.), és azokat hogy lehetne orvosolni, illetve az Ökommandó csoport bármely tagjával tudatnia kell azt. Megbízatása egy hónapra szól. Utódját önkéntes alapon lehet megválasztani.

Célravezető jegyzőkönyv készítése három példányban minden meghibásodás megfigyelése után. A három példányszámát pedig szükséges eljuttatni az iskola vezetőjéhez, karbantartójához és a koordinátorhoz. A feladat azonban itt még nem ér véget: az ökofeलेलős nyomában jár a hiba javításának. Amennyiben ez nem történik meg, újabb jegyzőkönyvet vesz fel az adott hiányosságról.

Az ökofeलेलős naprakész információkkal rendelkezik az ökoklub tevékenységeiről és a soron következő rendezvényekről, történésekről társait köteles tájékoztatni (RÁZSI, 2012-13).

JEGYZŐKÖNYV

Iskola neve:	
Észlelés időpontja:	
Észlelt rendellenesség:	
Hibaelhárítás időpontja:	
Becsült költség:	

Suli Projekt, a program megvalósulása, és kutatási módszerek

A Barkóczy út 5. szám alatt található egri Eszterházy Károly Gyakorló Általános Iskola, Középiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény (korábban 2-es számú Gyakorló Iskola), (továbbiakban: Gyakorlóiskola) tanulóit céloztuk meg a projekttel a környezettudatosabb szemléletmód elérése érdekében, valamint hogy néhány százalékkal lecsökkentsük az iskola fenntartási költségeit.

2013 szeptemberében került sor az intézmény felkeresésére és a Projekt véghezvitelének engedélyeztetésére. Az iskolai vezetősége meglehetősen érdeklődően állt a téma felvetéséhez, és támogatták a kezdeményezést. Tarjányné Szűcs Zita, az iskola egyik lelkiismeretes földrajz tanára nyújtotta a legnagyobb segítséget a gyermekek toborzásában. Lehetőséget biztosított arra, hogy az iskola diákönkormányzati gyűlésén is bemutakozzunk, és ismertessük a célunkat, ezzel is népszerűsítve magát a programot, valamint bízva abban, hogy minél több tanuló érdeklődését elnyerje a projekt. Az Ökommandó tagjai önként jelentkeztek. A gyerekekkel való első találkozás 2014 januárjában valósult meg, ahol a gyermekek számára tájékoztató jelleggel ismertettük a programot, tisztáztuk a feladatok milyenségét és nagyságát.

Főleg az 5. és 6. osztályos tanulók körében volt megnyerő a program. A 6 taggal induló csapat később további 6 aktív fővel bővült, így 12 lelkes diák népszerűsítheti az iskolában az Ökommandót. Dicséretes, hogy a csoport eddig csak gyarapodott, tag kilépésével nem kellett számolnunk. Mindössze egy fiú serénykedik a 11 lány mellett, vagyis levonhatjuk azt az egyszerű következtetést, hogy a lányok körében vonzóbb volt ez a projekt.

A gyerekek a tanítási órán kívül még megannyi programon, korrepetáláson, előkészítőn és fakultáción vesznek részt. Ez nagymértékben megnehezítette azt a dolgot, hogy találjunk legalább heti egyszer olyan időpontot egy személyes találkozóknak, amely mindenkinek megfelel. A találkozások során mindig szót ejtettünk a gyermekek által elvégzett feladatokról. Beszámoltak arról, hogy milyen tapasztalatokkal gazdagodtak, őszintén és közvetlenül nyitottak a környezetvédelmi téma felé. A kezdetben még visszafogott, bátortalan, és tanácstalan Ökommandó csoport tagjainak többsége ma már beletanult a Projekt által megkívánt feladatok ellátásába, amit lelkiismeretesen el is végeznek.

Sajnos nem sikerült olyan alkalmat találnunk - a diákok fent említett elfoglaltságai miatt, amelyen az Ökommandó csoport tagjai hiánytalanul részt vehettek. Ez időpontonként 3-4 ember hiányát jelentette. Ennek következtében, és az információ gyors áramlása érdekében 2014. február 5-én létrehozásra került az egyik legnagyobb közösségi oldalon, a Facebook-on egy Ökommandó (EKF 2-es gyakorló iskola) névvel működő zárt csoport, amelynek tagjai mindazon tanárok és diákok, akik érintettek a Suli Projekt megvalósulásában.

Még a létrehozás előtt meg kellett győződni arról, hogy a projekt tagjai mind regisztráltak-e a Facebook-on. Minden Ökommandó tagtól személyesen megkérdeztük, hogy részéről mennyire valószínűleg meg ez a megoldás, hajlandó-e csatlakozni ehhez a környezeti nevelést elősegítő csoporthoz, vagy szükségét érzi-e annak, hogy valami más módszert keressünk a hatékony kommunikáció érdekében. Mindenkinek egységesen megfelelt a csoport létrehozása és vállalta abban az aktív részvételt. Azért tartottuk fontosnak érdeklődni aziránt,

hogy kíván-e csatlakozni az elkészülő csoporthoz, mert felmerült az a kérdés, hogy vajon hogyan viszonyulnak a diákok ahhoz, hogy Facebook profil oldalukba belátást nyer két tanár is és egy szakdolgozó.

A közvélemény szerint a közösségi oldalak felhasználóinak nagy részét a diákok képezik, és úgy gondolják, hogy naponta órákat töltenek a számítógép előtt élve virtuális életüket. Tapasztalataink szerint ez nem volt jellemző az Ökommandó tagjaira. Látogatásaink során voltak olyan alkalmak, amikor az iskola által rendelkezésükre bocsátott laptopokat használták fel a verseny feladatsoraik megoldásához. Kaptak némi szabadidőt, hogy amire kíváncsiak, tekintsék meg, és azt tapasztaltuk, hogy a Facebook nem volt a leglátogatottabb oldal, vagy ha be is jelentkeztek, hogy felhasználó fiókjukat megnézzék, leírták az aznapi ellátott feladataikat az Ökommandó csoportba, és inkább más oldalakat, mint például állatokról szóló videókat kerestek. Az internetezési szokásokról szóló állítások az Ökommandó tagjaira jellemzőek, nem vonható le következtetés arról, hogy minden 5. és 6. osztályos tanuló így vélekedik a világhálóról.

A hatodik osztályból az egyik kislány elmondta, hogy ő ugyan regisztrált tag a Facebookon, de csak abban az esetben jár fel, ha az Ökommandó csoportba készül bejegyzést írni. Egy ötödik osztályos kislány pedig az internetet arra használta, hogy a társai által választott témához képeket keressen, azt pedig egy Power Point prezentációban bemutassa nekik. Fontos volt már az elején kifejteni, hogy mi célból jött létre a csoport és milyen szabályok vonatkoznak a használatára. Az Ökommandó tagjainak bejegyzésekben kellett jelezniük (1. kép) azokat a tevékenységeiket, amelyeket az adott napon elvégeztek. Például M. Petra egyik bejegyzése március 31-i dátummal: „*Ma becsuktam egy ablakot (a 123-ban) és elzártam egy csöpögő csapatot!*”

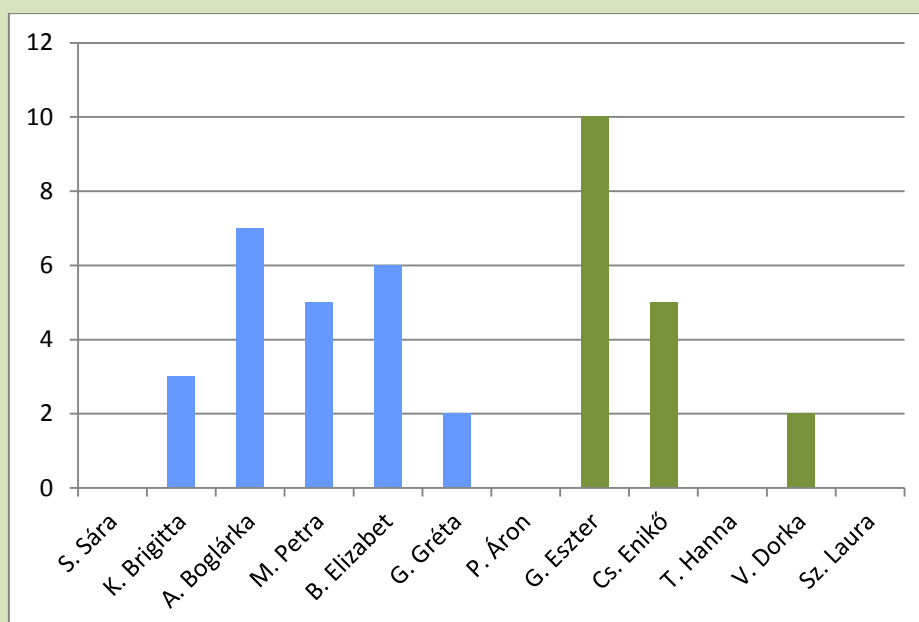
1. kép

Bejegyzés részletek az Ökommandó Facebook csoportjából

Forrás: <https://www.facebook.com/groups/1386096118281843/> (Saját szerkesztésű kép)

Lényeges volt, hogy minden egyes észlelés külön bejegyzésként szerepeljen a könnyed áttekintés miatt. Kezdetben félve használták ezt a módszert a beszámolásra, és nem is érkeztek a bejegyzések, majd március 17-től elindult a várt aktivitás. Attól a naptól kezdve kevés volt azon napok száma, amelyeken nem érkezett bármely tagtól is bejegyzés a csoportba.

Az 1. diagramról leolvashatjuk, hogy az elmúlt kb. két hónapban név szerint ki és milyen aktivitással vett részt a rábízott feladatok sokaságából.

1. diagram

Az Ökommandó (EKF 2-es gyakorló iskola) Facebook csoportjába küldött bejegyzések száma
2014. április 7-ig.

Forrás: <https://www.facebook.com/groups/1386096118281843/>, saját szerkesztésű ábra

Kétszínű grafikonokat láthatunk, amelynek az az oka, hogy az elemzéskor először magának az egész csoportnak az aktivitását figyeltük meg a bejegyzés számaiknak megfelelően, ami összesen 40 darab írásnak felel meg. Ezt az adatot később levetítettük osztályonként is, erre utal a kék (5. osztály) és zöld (6. osztály) szín. Láthatjuk, hogy egyénileg a legtöbb bejegyzés egy 6. osztályos lánytól érkezett. Az osztályokon belüli buzgóság az ötödik osztályban jelentősen meghaladja a hatodikosok cselekvéseinek számát. Sajnálatos módon azonban találkozhatunk olyan adatokkal is, amelyek 0-t mutatnak. Ez azt jelenti, hogy azoktól a személyektől (akik egyébként a személyes találkozások során szorgosan részt vettek a beszélgetésben) nem érkezett egyetlen bejegyzés sem.

Az adatok a gyermekek aktivitásáról, és az arról szóló elemzés kizárólag az Ökommandó tagjainak viselkedése alapján készült. Nem vonhatóak le általános következtetések arról, hogy más oktatási intézményekben is esetleg a hasonló korú fiatalok körében lenne népszerű az Ökommandó programja, az aktivitás vagy esetleg a nemek arányának megoszlása.

A gyors és mindennapi tevékenység minden bizonnyal annak is köszönhető, hogy szó esett az egyik foglalkozáson arról is, hogy év végén a legaktívabb tagunk jutalomban fog részesülni. Szükségét éreztük annak, hogy ezen motivációs tényező is megjelenjen a munkában.

Egy Századi Antal által írt cikkben olvashatunk a motiváció, a teljesítmény és a személyiség kapcsolatáról. Véleménye szerint a teljesítménymotivációt már gyermekkorban megfigyelhetjük, ahogy gyermekünk a játéka során is sikereket kíván elérni. A három éves kort meghaladva a gyermek a megvalósított eredményt teljesítményként akarja megélni, így ekkor már az én szerep a teljesítménymotivációban követhető nyomon. Ahogy a gyermek

egyre többet kerül a vele egykorúak közösségébe, a fent említett teljesítményét már a másokéval állítja párhuzamba. A motiváció, a teljesítmény és a személyiség jellemzése során fellelt összefüggések két csoportra bonthatók. Az egyik csoportba a *sikermotiváltak* tartoznak, akik csak olyan feladatokhoz kezdenek hozzá, amiről meg vannak bizonyosodva, hogy sikeresen meg is oldanak. Egyszóval a céljuk a sikeres eredmény elérése. A másik csoport tagjai a *kudarckerülők*et foglalja magában. Akik ide tartoznak, a se nem nehéz, és se nem könnyű feladatokat választják többségben. Nem a siker elérésére törekednek, hanem a kudarcától való távolmaradásra (SZÁZDI, 2005).

Az Ökommandós gyermekcsoport viselkedésén a teljesítménymotiváció figyelhető meg véleményünk szerint, mert bejegyzéseikkel és szorgos munkáikkal ösztönzik társaikat is, hogy cselekedjenek hasonlóan.

Kétségtelenül dicséretesnek és példaértékűnek mondhatjuk szorgalmukat és akaraterejüket, hogy megannyi más tanítási órán kívüli elfoglaltság mellett (például sportolás, énekkar, versenyeken való részvétel) még maradt energiájuk az egész napos iskolai tanítás után, valamint napközben, a két óra közti szünetekben sem jelent problémát, hogy teljesítsék a rájuk bízott feladatokat. Mindezek mellé természetesen nagyon jó tanulmányi eredmény is párosul.

A projekt megvalósítása során nem teljesen a Suli Projekt felépítésében felvázolt elméletet követtük. Kezdetben meg kellett arról győződni, hogy a gyermekek részéről működtethető-e a program, lennének-e jelentkezők arra, hogy aktív tagként részt vegyenek benne több osztályból. Ebből kifolyólag az Ökofeलेलős kijelölésére nem került sor. Jegyzőkönyvek írása helyett az Ökommandó (EKF 2-es gyakorlóiskola) csoportját használtuk a Facebook közösségi oldalon az információ egyszerű és gyors áramlása érdekében. Az EVÖK megalapítására sem valósult meg, mert működéséhez szükséges, hogy minél több iskolában Ökommandó jöjjön létre, jelenleg pedig azon iskolák száma, amelyben Ökommandó csoport tevékenykedik, egy darab. A következőkben az Ökommandó feladata a programnak a népszerűsítése lesz más osztályok körében is.

A Suli Projekt tényleges megvalósulása érdekében az első fontos lépést megtettük azzal, hogy a Gyakorlóiskolában létrejött és működőképesnek bizonyult az Ökommandó.

2. kép

Az ötödikes Ökommandó csoport
(Forrás: saját fénykép)

Összegzés:

A környezeti problémák sokasodása miatt a környezeti nevelés a közoktatás egyik kiemelkedő feladata; napjainkban a fenntarthatóság pedagógiáját, a „környezeti polgárrá” nevelést foglalja magában. Ez a pedagógiai gyakorlat kiterjed az emberi együttélésre, az ember-természet kapcsolatára, a testi-lelki egészségnevelésre, a társas készségek fejlesztésére. A környezeti nevelés célja az, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos szemléletének formálását, magatartásának és életvitelének kialakítását annak érdekében, hogy életében úgy éljen, hogy igyekezzon megakadályozni a környezeti válság elmélyülését, illetve segítse az élő természet fennmaradását és a társadalom fenntartható fejlődését.

Eredményesebben alakítható ki fiatalabb korú gyermekekben a környezeti magatartás, mert befogadóbbak, fogékonyabbak, érdeklődőbbek. Az oktatásban a tanulókat rá kell vezetni arra, hogy rendszerszemléletben gondolkodjanak, vagyis a környezetet tágabban értelmezzék, igyekezzenek a gyakorlatban is felhasználni az elméletben megtanultakat, jó problémamegoldó készségekkel rendelkezzenek. Lássák meg a nem anyagi, de mégis a létminőséghez szükséges dolgok fontosságát. Sikeresen tudjanak közösen, csapatokban dolgozni. Lássák át a természet és az emberi élet kölcsönhatását, és ismerjék meg a fenntarthatóságot.

A környezeti nevelésre tanórán belüli és tanórán-, iskolán kívül is számos lehetőség adódik. Az iskolán belül a legtöbb tantárgy témájához kapcsolható lenne a környezeti nevelés, így a gyermekek még szélesebb körben tudnák tanulmányaikat hasznosítani. Mivel az általános iskolai órákon, melyek 45 percesek, nagyon szűkösen áll a rendelkezésükre az, hogy jusson elég idő a környezeti nevelésre is, így a diákoknak főleg a délutáni foglalkozások alkalmával van lehetőségük újra foglalkozni vele. Mivel ezek az órák nem kötelezőek, így nem is jutnak el minden gyermekhez az ott tanultak. A gyermekeknek lehetőségük van találkozni a környezeti neveléssel szakkörökön, túrákon, erdei iskolákban, nyári táborok és egyéb kirándulások alkalmával. Alkalmuk van megismerni ezeket a tanórákon kívül a diákkörök, diákszervezetek és civil mozgalmak jóvoltából. Kiemelt jelentőséget tulajdoníthatunk a fentebb említett terepmunkáknak, melyen nem az elméletekre támaszkodva tanítják a gyermekeket, hanem közvetlen tapasztalatokra kívánnak támaszkodni. A környezeti nevelés nem arra hivatott, hogy minél több környezeti ismeretet adjon át, hanem hogy igyekezzen egy széleskörű környezeti magatartást kialakítani a felnövekvő társadalomban.

Fontos megértetni a diáksággal, hogy mennyit jelent környezetünk védelme, amelyet ha megértik, az érzelmi világukra is kihat. Jobban figyelemmel kísérik az elvégzett feladataikat, és lelkiismeretesen elvégzik azt, s további cselekvésekre sarkallja őket, diáktársaikat, vagy esetleg a közvetlen környezetükben is megjelenik majd ez a környezettudatos szemlélet, amit az iskolában sajátít el, a hasonló gondolkodású oktatóik indíttatására.

Erre szolgálhat például a Suli Projekt, amelynek célja a kisiskolás gyermekek szemléletformálása a környezetvédelem jegyében. A tanulók felfigyelnek az oktatási intézményben jelenlevő energiapazarló jelenségekre (csöpögő csap, nyitott ablak, égve felejtett villany), azt feljegyzik, megszüntetik. Várható eredménye a programnak az energiatudatosabban gondolkodó felnövekvő generáció mellett az intézmény fenntartási költségének jelentős mértékű csökkenése.

A projekt eddigi munkája sikeresnek mondható, mert a gyermekek egy egységet alkotnak, az Ökommandót, melyben a fent említett érdekek közösek, így lelkiismeretesen, nagy szorgalommal és együttműködve végzik el a rájuk bízott feladatokat. Feladatuk továbbá a folyamatos kapcsolattartás a projekt koordinátorával. Erre adott a lehetőség hetente egy alkalommal személyesen, valamint a nap 24 órájában a Facebook közösségi oldalán létrehozott csoporton belül. Ide kellett le írniuk bejegyzés formájában az aznapi tevékenységüket.

IRODALOMJEGYZÉK:

ALMÁSI GY. (1998): A hazaszeretet és a környezeti nevelés. In: Iskolakultúra, 8. évf., 4. szám, pp. 112-113.

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00015/pdf/iskolakultura_EPA00011_1998_04_112-113.pdf

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

FALUS K., JAKAB GY. (2002): Változatok adaptációra. In: Új Pedagógiai Szemle, (52. évf.)

1. szám, pp. 25-37.

<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00056/2002-01-ta-Tobbek-Valtozatok.html>

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

KÖVECSESNÉ G. V. (2009): Az erdei iskola a környezeti nevelés szolgálatában. In: Iskolakultúra, (19. évf.), 5-6. szám, pp. 3-4.

http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/2009/szeparatum_2009-5-6.pdf

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

MAJOR L. (2012): A környezeti nevelés szerepe a környezettudatos magatartás formálásában. In: Iskolakultúra, (22. évf.), 4. szám, pp. 67-79.

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00168/pdf/EPA00011_Iskolakultura_2012-9_067-079.pdf

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

RÁZSI A. (2012-13): Egy lehetséges programcsomag az iskoláskorú gyermekek energiatudatos neveléséhez. In: Fiatalok megújuló energiákkal 2012-13. Agria Geográfia a Földrajz Oktatásáért, Kutatásáért és Alkalmazásáért Közhasznú Alapítvány pp. 41-44.

SZÁZDI A. (2005): Teljesítmény és motiváció. In: Tehetség, (13. évf.) 1-2. szám, p. 11.

http://www.mateh.hu/dokumentumok/tehetsegujtsag/Tehetsegujtsag_2005_1-2.pdf

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

TOLDI Z. (2007): A környezeti nevelésről – egy gyakorló pedagógus szemével. In: Iskolakultúra, (17. évf.) 8-10. szám, pp. 172-182.

http://epa.oszk.hu/00000/00011/00117/pdf/iskolakultura_EPA00011_2007_08_10_172-182.pdf (utolsó letöltés: 2014.11.06.)

Felhasznált internetes oldalak:

<http://www.unesco.hu/termesztudomany/fenntarthato-fejlodesre/fenntarthato-fejlodes-091214>

(utolsó letöltés: 2014.11.06.)

<http://www.fenntarthatofejloves.net/2006/11/28/na-mirol-is-van-szo/1>

(utolsó letöltés: 2014. 11.06.)

<https://www.facebook.com/groups/1386096118281843/>

(utolsó letöltés: 2014. 11. 06.)